

Aflevering 101

Kluis en kruis

In 1572 stierven 19 Franciscaner paters de marteldood in Gorcum. Zij werden opgehangen door aanhangers van Willem van Oranje. Een oude legende vertelt dat één de paters, Antonius genaamd, van Nederweeter origine was. Zijn geboortehuis zou hebben gestaan op Rosveld, pal op de gemeentegrens van Weert en Nederweert. Maar wel op Néderweeter grondgebied, wordt er door de Nederweertenaren altijd met veel nadruk bij gezegd.

Aan de binnenweg van Weert naar Nederweert stichtte Theodorus van Berckel in 1684 een zogenaamde kluis. Van Berckel was een weduwnaar die op hoge leeftijd was ingetreden bij de paters Franciscanen. Hij woonde in afzondering (letterlijk als een kluizenaar) in zijn kluis op Rosveld. Het gebouwtje stond pal tegen de gemeentegrens met Weert, op Nederweeter grondgebied. Dit deel van Rosveld ging in de volksmond al gauw 'De Kluis' of 'Kloeës' heten. Het was de taak van de kluizenaar om pestlijders en andere zieken te verplegen. Die missie werd van Berckel noodlottig want tijdens een grote epidemie in 1691 stierf hij tengevolge van besmetting. Diverse kluizenaars volgden hem in de loop der jaren op. Omstreeks 1760 woonden er zelfs twee vrouwelijke kluizenaars, de dames Margaretha en Aldegundis Mertens, beiden lid van de Derde Orde van St. Franciscus en vlakbij geboren en getogen. Na het overlijden van de laatste zuster in 1773, werd de kluis opgeheven. Als plaatsaanduiding bleef de naam bestaan. Het nabijgelegen huis, een boerderij annex herberg, droeg de naam 'De Kluis' en wordt al in 1779 onder die naam vermeld. Uit documenten uit de Franse tijd is bekend dat het een chique etablissement was dat bezocht werd door de maatschappelijke bovenlaag uit Weert.

In het midden van de 19de eeuw kreeg de herberg een nieuwe naam, namelijk 'Het Huis Halfweg'. Die naam was heel toepasselijk gekozen, want het café was halverwege Weert en Nederweert gelegen. Voor menige dorstige reiziger zal het een welkome rustplaats zijn geweest. In 1901 kwam er opnieuw een familie Mertens (in de volksmond

De Antoniuskapel van Rosveld en het waterpompstation op de plaats van de voormalige kluis.

Foto: Ton Frenken, archief SGN.

bijgenaamd 'De Pääs') wonen maar van een café was toen al lang geen sprake meer. Het oude veldkruis dat tussen de kluis en de boerderij van Mertens stond werd in 1917 vervangen door een fraaie neogotische kapel, gewijd aan St. Antonius. Die Franciscaner martelaar van Gorcum, van wie een Nederweeter komaf werd verondersteld, werd in 1867 samen met zijn Weerter metgezel Hieronymus door de paus heilig verklaard. Daardoor kreeg zijn verering rond 1900 een grote impuls. In de fantasie van de bewoners werd de herinnering aan de Franciscaner kluizenaars van Rosveld vermengd met de kersverse heilige martelaar van Gorcum. Beide verhalen werden aan elkaar gebreed en men ging de plaats van de oude Franciscaner kluis aanzien voor het vermeende geboortehuis van de heilige Antonius. Van de wellicht ooit verhoopte bedevaartsplaats op Rosveld is niet veel terechtgekomen. Uiteindelijk heeft de aanleg van industrieterrein Kampershoek omstreeks 1990 alle sporen gewist. De Antoniuskapel van Rosveld werd in 1992 herbouwd in de buurtschap Boeket.

Alfons Bruekers